

Na medicíně si vytvoříte závislost, a na chirurgii obzvlášť, říká MUDr. František Fráně

MUDr. František Fráně, emeritní zástupce primáře Chirurgického oddělení, patříci k nejdéle sloužícím lékařům v naší nemocnici, odchází po 46 letech do důchodu. Za svou kariérou se ohlíží v následujícím rozhovoru.

Pane doktore, kdy jste nastoupil do českobudějovické nemocnice?
Do nemocnice jsem nastoupil 1. srpna 1975, stejně jako MUDr. Břetislav Shon – pozdější generální ředitel Nemocnice České Budějovice, a.s., MUDr. Olga Shonová – emeritní primářka Gastroenterologického oddělení a MUDr. František Toušek, který vloni předal primariát Kardiologického oddělení.

Chirurgie pro vás byla jasnou volbou?
Asi ano, ale cesta to nebyla jednoduchá. Na Chirurgické oddělení jsem nastoupil v srpnu 1975. Krátce na to, v říjnu, mi přišel dopis z ředitelství. Přeložili mne na Oddělení ušní, nosní, krční. Mým přáním bylo dělat chirurgii, proto jsem se snažil vrátit zpět, což se mi naštěstí povedlo. Vzpomínám si, jak jsem byl nadšený. V té době nebyl přítomen ani prof. MUDr. Antonín Kostecký, DrSc., ani jeho zástupce. S radostí jsem se tedy hlásil MUDr. Vladislavovi Varasovi. Toho tato skutečnost ale vůbec nezajímala. (smích) Čekal jsem tedy 14 dní, co se bude dít, až se vrátí pan profesor. A s MUDr. Vladislavem Varausem jsme nakonec v dalších letech měli jen dobré vztahy. (smích)

Pak už jste Chirurgické oddělení nikdy neopustil?
Kdepak. Chvilí jsem sloužil na obvodě za tamního lékaře, který dostal infarkt. Můj nadřízený za mnou tenkrát přišel na vizitu a řekl mi, že mám všeho nechat a jít na obvod.

Poté jsem nastoupil na vojnu. Mám hezkou vzpomínku, když jsem se to chystal oznámit panu profesorovi Antonínu Kosteckému. Ukázal mi svoji vojenskou knížku. Tehdy bylo běžné, že se v ní uváděl váš původ. Pan profesor měl v knížce jako svůj původ uvedeno: Syn továrníka. Říkal mi: „Můj táta měl v Praze výrobnu na cikorku se třemi zaměstnanci. Když mu ji komunisté znárodnili, tak si ho zaměstnanci zvolili za ředitele.“

Já mám svoji vojenskou knížku dodnes schovanou, stále jsem major v záloze.

Lékařem jste bezmála 50 let. Za tu dobu prošla medicína i chirurgie obrovským přerodem. Mohl byste porovnat práci lékaře, potažmo chirurga, tehdy a dnes?
Když vyprávím mladším kolegům, jak jsme pracovali a co jsme zažili, tak už mi ani nevěří. Pro chirurgii, traumatologii, urologii, ortopedii a RZP jsme kdysi sloužili 4 lékaři. ARO mělo lékařů 6. To je dnešní optikou již naprosto nepředstavitelné. Když jsem byl na předatestační stáži na Interním oddělení, bylo to velmi různorodé a zajímavé pracoviště. V průběhu let se řada oborů od interny odštěpila – kardiologie, gastroenterologie, nefrologie, hematologie, onkologie... A stejným procesem prochází i chirurgie. V době mého nástupu na chirurgii zde byla velmi blízká spolupráce s traumatologií. Tyto obory fungovaly skoro jako jedno oddělení, které vedl prim. MUDr. Josef Podlaha. K Chirurgickému oddělení patřila původně i urologie či cévní a dětská chirurgie. Pan profesor Antonín Kostecký zde prováděl hrudní výkony (torakotomie), které jsem si také vyzkoušel. V průběhu let se dále oddělila neurochirurgie. Ačkoliv tedy vznikla řada specializovaných oborů, bez základní chirurgie se neobejdeme.

Po druhé atestaci jsem musel sloužit pro všechna, dnes již samostatná, oddělení a také operovat traumatologické případy. Jako dnes si vzpomínám na operaci dítěte s vpáčenou zlomeninou na hlavě. S panem primářem Vojtěchem Loudou jsme prováděli trepanace, operovali jsme otevřené zlomeniny. To už je v dnešní době nepředstavitelné, protože traumatologie prošla neskutečným vývojem. Museli jsme mít velký záběr a obejít se bez dnes běžně používaných přístrojů jako je třeba ultrazvuk, CT a podobně.

Jak zmiňujete, zobrazovací techniky byly tehdy velmi omezené. Při diagnostice jste se tedy museli spoléhat hlavně na svůj úsudek?
Ano, neoddiskutovatelnou součástí naší práce byl pohled, poklep, pohmat, poslech, vyšetření per rectum... S pacienty na lůžkách jsme měli neustálý kontakt. V hodinových intervalech jsme měřili tlak, puls, prohmatávali břicho, zda se nezvětšuje... Dětská chirurgie byla dříve

Emeritní zástupce primáře Chirurgického oddělení MUDr. František Fráně | Foto: Jan Luxík

příhodně umístěna na našem oddělení. Já jsem měl lékařský pokoj 20 metrů od pokojů dětí. Takže jsem se snadno na dětské pacienty došel podívat 3x, 4x za noc. Dnes díky CT, pokud samozřejmě neukáže něco mimořádného, řada úkonů odpadá.

Jak byste popsal profesní vývoj chirurga?
Bývalo běžné, že každý chirurg musel zvládat vše. Samozřejmě, že jsme nemohli znát komplet vše do hloubky. Nezbytné bylo znát od všeho trochu. Na chirurgii trvá dlouho, 8–10 let, než nabydete dostatečných zkušeností, abyste mohl samostatně pracovat a sloužit. V průběhu let se k vám dostávají i raritní případy. Z nich pak můžete čerpat, když se objeví případ obdobný.

Působil jste také jako lékař v proktologické poradně. Jak jste se k této specializaci dostal?
Proktologickou poradnu, která se věnuje koloproktologickým obtížím, založil můj přítel, MUDr. Petr Pešta. Pracovali jsme spolu. Na této ambulanci byl také první počítač našeho oddělení. Rovněž zde byla zavedena dispenzární péče o onkologické pacienty. Prováděli jsme také kolonoskopie. Jako první jsme začali používat operační rektoskop. Pacienty nám tehdy posílali i z Prahy. MUDr. Petr Pešta bohužel tragicky zahynul. Po jeho smrti jsme se s kolegou MUDr. Radkem Axmanem začali tomuto směru věnovat a následně jsme ambulanci převzali. Specializovali jsme se na těžké záněty břicha, operace na tlustém střevu, konečniku a podobně. V poradně vyšetříme až 50 pacientů týdně. Lidí s těmito obtížemi je velká spousta. Bohužel odborníků, kteří se této problematice věnují, málo.

Jste chirurg, operatér, ale dlouhá léta jste pracoval i na ambulanci. Lze říci, kterou z těchto činností jste preferoval?
Ono to nelze oddělit. Když se nebudete mezi pacienty pohybovat a vyšetřovat je, tak záhy ztratíte rozhodnost v diagnostických postupech. V příjmových ambulancích je nutno diagnostikovat a rozhodnout, zda jsou dané obtíže vhodné k ambulantní péči nebo k operaci.

Za roky práce v českobudějovické nemocnici jste se jistě setkal s řadou zajímavých osobností.
Ano, a rád na ně vzpomínám. Začínal jsem u prof. MUDr. Antonína Kosteckého, DrSc., což byl velmi noblesní pán z vyšší pražské společnosti. Za panem profesorem tak běžně jezdili pacienti z Prahy. Byl příbuzným skladatele Ladislava Štáidla, takže jsme zde léčili i maminku Karla Gotta. Pan profesor patřil mezi vášnivé kuřáky, ostatně jako většina tehdejších lékařů. Bylo tedy běžné, že se kouřilo na všech poradách.

Když jsem se připravoval na první atestaci, měl jsem pocit, že vše víceméně umím. Pan profesor si mne zavolał k sobě a sérií otázek mne samozřejmě naprosto zdevastoval. Ovšem ty samé otázky mi pak položila atestační komise, takže mi tím velice pomohl.

Dále jsem si vždy vážil zástupce a pozdějšího primáře MUDr. Bohuslava Cypra, CSc., který si mne vzal takzvané pod křídlo. Tři čtvrtě roku jsem s ním všude chodil. MUDr. Bohuslav Cypro, CSc., měl na starost pokoje septických a „čistých pacientů“. Za tu dobu mne naučil jak o ně pečovat, vyšetřovat a vést pooperační péči.

Dalším na pozici primáře byl MUDr. Vojtěch Louda. Pana primáře Vojtěcha Loudy si nesmírně vážím nejen po lékařské stránce. Pomohl mi v nelehkých životních situacích. Velmi intenzivně se věnoval studiu a sledoval moderní trendy v chirurgii, například laparoskopii. V září 1991 byla na našem oddělení provedena první laparoskopická operace žlučníku (cholecystektomie). Byli jsme první

nemocnicí v tehdejší Československu, která tento zákrok realizovala. Em. prim. MUDr. Vojtěch Louda se zasloužil i o rozvoj operativy jater a slinivky břišní. Současným primářem je MUDr. Petr Pták, Ph.D., s kterým jsem dlouhá léta sdílel lékařský pokoj.

Rád bych dodal, že si velice vážím bývalých opor chirurgické ambulance – MUDr. Jaroslava Krejčárka a MUDr. Petra Mayra. Chirurgie je týmový obor. Je nutná spolupráce se sestrami, sanitáři. Sám lékař nemůže nic.

Naše oddělení má štěstí na mladé lékaře. Se všemi jsem vždy velmi dobře vycházel, jsou to kvalitní odborníci a slušní lidé.

Bylo pro vás obtížné přeučit se z klasické chirurgie na laparoskopickou?
Laparoskopicky lze řešit ty příznivější diagnózy, bez klasických chirurgických postupů se však stále neobejdeme. A přiznám se, že ty klasické postupy jsou mi bližší.

Jaké byly nejzásadnější momenty vaší kariéry?
Jsem rád, že jsem mohl být spolu s MUDr. Josefem Paťhou zástupcem primáře MUDr. Vojtěcha Loudy. Pan primář mi dával velkou volnost a svobodu rozhodování. Byl především operatér, měl rád těžké případy, takže na mne převedl administrativu a organizaci oddělení.

Věnoval jsem se také pedagogické činnosti. Kolem roku 1989 jsem učil na zdravotnické škole. V té době byly studentky samé jedničkářky, pro které studium právě na této škole znamenalo vidinu dobrého výdělku v zahraničí. Ty bylo radost učit. Později jsem působil na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity, jednak jako pedagog, ale také jako člen vědecké rady.

V nemocnici jsem měl na starosti studenty z plzeňské lékařské fakulty před závěrečnou státní zkouškou. Jeden čas jsme státní zkoušky organizovali přímo u nás na oddělení. Prof. MUDr. Jiří Valenta, DrSc., šéf chirurgie z Plzně, mne pak jmenoval členem zkušební komise pro závěrečnou zkoušku, čehož jsem si velmi vážil.

Bude se vám po medicíně stýskat?
To samozřejmě. Na medicíně si vytvoříte závislost, a na chirurgii obzvlášť.

Jak nahlížíte na vývoj medicíny ve vztahu k pacientovi?
O pacienty je stále potřeba především dobře pečovat. Pacient neocení zdárný průběh operace, při ní totiž spí. Ale je pro něj důležité, aby si na něj ošetřující lékař našel čas, promluvil s ním. Ocení milé sestry, dobré jídlo i příjemné nemocniční prostředí.

Jak nyní plánujete trávit svůj volný čas?
Těším se na práci na zahradě. A mám co vynahrazovat i své manželce Aleně. Té bych chtěl poděkovat za podporu a trpělivost. Život s chirurgem není lehký.

Nemocnici České Budějovice, a.s., bych do dalších let popřál mnoho úspěchů a hospodaření v kladných číslech. Všem zaměstnancům nemocnice přeji, aby chodili do práce s chutí a měli mezi sebou dobré vztahy. Byl bych rád, kdyby se to pozitivní pak rozšířilo do celé společnosti, stejně jako infekční onemocnění. (smích)
Zdravotníkům přeji, aby se jim podařilo do života vrátet takové pacienty, kteří mají šanci na vyléčení. Ty, kteří jsou nevyléčitelně nemocní, aby nechali důstojně odejít a nepokoušeli se je „uléčit a uoperovat“ k smrti.

Bc. Iva Nováková, MBA
Oddělení vnitřních a vnějších vztahů